

ارزیابی کیفی معماری کلانتری به مثابه فضای شهری عمومی - عملکردی بر اساس روش ترجیحات کاربر، مورد مطالعه ۲۸ کلانتری تهران بزرگ

کیوان کیانی^۱؛ علی شرقی^۲؛ کامیاب کیانی^۳

۱- کارشناسی ارشد معماری منظر و پژوهشگر دکتری معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

۲- نویسنده مسئول، دانشیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران

۳- پژوهشگر دکتری معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ع)، قزوین، ایران

دریافت دست‌نوشته: ۱۴۰۰/۱۱/۲۱؛ پذیرش دست‌نوشته: ۱۴۰۱/۰۱/۱۸

واژگان کلیدی	چکیده
ترجیحات کاربر کلانتری فضای شهری کیفیت معماری	در شهرهای امروزی، فضاهای شهری متنوعی با طیف وسیعی از عملکردهای تفریحی تا امنیتی وجود دارد. کلانتری‌ها نیز یکی از این فضاهای شهری هستند که مهمترین وظیفه آنها، حفظ امنیت و نظم اجتماعی در شهر است. روش تحقیق این پژوهش در دو بخش نظری و عملی صورت پذیرفته است، در بخش نظری با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی بعد‌های اصلی مورد نیاز برای ارزیابی کیفیت معماری کلانتری، به عنوان یک فضای شهری، توسط نظریه ابعاد کیفی فضا (پروفیسور کرمونا) تبیین گردید و همچنین با استفاده از منابع کتابخانه‌ای از قبیل مقالات و کتب شاخصه‌های هر کدام از این ابعاد متناسب با معماری کلانتری تبیین گردیده است. در نهایت شش فاکتور (اجتماعی، بصری، ادراکی، فضایی، مورفولوژی و عملکردی) برای معرفی یک فضای شهری براساس نظریه پروفیسور متیو کارمونا انتخاب شدند. سپس به تبیین زیر شاخصه‌های هر کدام از فاکتورها پرداخته شده است. جهت شناسایی عوامل موثر بر کیفیت معماری کلانتری و نحوه اثر آنها ۲۸ مورد از کلانتری‌های واقع در مناطق ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۷ و ۸ شهر تهران مورد بررسی قرار گرفته‌اند. جامعه آماری در این پژوهش متشکل از مراجعین و پرسنل حاضر در کلانتری‌ها، مهندسین پژوهشگاه ناجا و متخصصین معماری و طراحی شهری انتخاب شده است. به منظور رفع معضل نداشتن دانش تخصصی معماری، جامعه آماری و ایجاد زبان مشترک بین پژوهشگر و پاسخ‌دهندگان از روش ارزیابی ترجیحات استفاده‌کنندگان در این پژوهش استفاده شده است. نتایج بدست آمده حاکی از دستیابی به عناصر هویتی است که می‌توان بوسیله آن، معماری کلانتری، که یک ساختار عمومی-عملکردی شهری است را ارتقاء داد و موجب افزایش کیفیت معماری آن شد. در انتها پیشنهادات طراحی معماری متناسب با پژوهش انجام شده برای کلانتری‌ها ارائه گردیده است.

1. پیش‌گفتار

کلانتری‌های آتی خواهیم پرداخت. برای طراحی یک کلانتری داشتن استاندارد و اصول طراحی بسیار مهم و لازم می‌باشد. کلانتری‌ها به عنوان فضاهای مهم شهری باید بتوانند به طور صد درصدی پاسخگوی عملکرد اصلی خود باشند و در عین حال باید ساختمان آن از تمامی جوانب از قبیل سلسله مراتب دسترسی، چینش فضایی، فرم، مصالح و ... با عملکرد کلانتری کاملاً هماهنگ باشد. به منظور دستیابی به چنین کلانتری باید ساختمان آن طراحی معماری مناسبی داشته باشد، طراحی که مبتنی بر دانش تخصصی و در ارتقاء کیفیت زندگی استفاده کنندگان باشد (Munyeka, Setati, 2022).

کلانتری‌ها از ساختمان‌های بسیار مهم و با درجه اهمیت امنیتی در شهرها می‌باشند. این ساختمان‌ها علاوه بر عملکرد بسیار مهم شان در شهر دارای جایگاه بسیار مهم در شرایط بحرانی بوده. و با توجه به توسعه شهر و تغییر سبک زندگی، نیازمند به روز شدن و پاسخگویی کامل به نیازهای جدید جامعه هستند. بدین منظور در این تحقیق جهت پاسخگویی به تمامی نیازهای کنونی کلانتری‌ها و بر طرف کردن همه جانبه کمبودها و معضلات ساختمان‌های موجود به ارائه پیشنهاد های طراحی معماری راهگشا برای طراحی

انجام شود، باید دشمن خارجی را نیز در تشخیص دچار گمراهی کرد (حیدر پور، ۱۳۹۳).

در طراحی و اجرای فضا های داخلی ساختمان و نحوه ارتباط آنها با یکدیگر و ارتباط ساختمان با اطراف باید امکانات ویژه ای برای حفظ جان افراد در مقابل مخاطرات و بهبود عملکرد سیستم در شرایط تهدید و کاهش آسیب پذیری آن فراهم شود. تعیین طرح هندسی بنا، موقعیت و ابعاد باز شو ها، نحوه دسترسی ها و پیش بینی فضای امن به صورت چند عملکردی برای هر ساختمان به عهده مهندس معمار می باشد. مهندس معمار باید با توجه به کاربری بنا و نیاز های آن فضا را به گونه ای طراحی نماید که علاوه بر کاربرد های شرایط عادی بتواند در شرایط اضطراری موجب حفظ جان مردم و کاهش آسیب پذیری و مدیریت بهینه گردد. بر این اساس یم معمار در طراحی خود با یک نگرش چند وجهی باید بتواند بهترین طرح را ارائه نماید (پیرانی و همکاران، ۱۳۹۲، Gupta & et.al, ۲۰۲۲, Osta Ali, ۲۰۱۸).

با توجه به مساله امنیت در فضاهای های معماری علی الخصوص فضاهایی که برای مقاصد خاصی طراحی می شوند مانند فضاهای انتظامی و نظامی می بایست در طراحی این فضاها سلسله مراتب خاصی برای طراحی معماری قائل شد این سلسله مراتب می تواند حاصل عرصه های خاصی در این گونه ساختمان باشد بخش نظامی بخش مراجعات مردمی و پاسخگویی به آنها بخش فرماندهی و دیدارهای فرماندهان بخش آسایشگاه سربازان و کارکنان به طور مجزا و یک فضای باز مختص سربازان و تمرینات نظامی سربازان . موارد بیان شده تنها کمیتی از ریز فضاهای سازماندهی شده برای یک مرکز انتظامی در مقیاس کوچک می باشند در طرح های بزرگ انتظامی انبارها و فضاهای بزرگتری از جمله بایگانی پروندهای جنایی و بخش های بزرگتر نیز گنجانده می شود.

2-2- پدافند غیر عامل در طراحی

رعایت ملاحظات پدافند غیرعامل در طراحی معماری به عنوان یک روش و ابزار قدرت دفاعی را بالا می برد و بنابراین رعایت آن الزامی است. اثرات موج انفجار ناشی از بمباران هوایی نه تنها باید در برنامه ریزی کلان و طراحی مجتمع های زیستی (ساختگاه، ساختمان ها و محوطه) منظور گردد، بلکه باید در جزئی ترین حوزه مهندسی مانند جزئیات اجرایی و انتخاب جنس مصالح ساختمان مانند روابط اجزا و اجزای

Headly & et.al, 2021, Santiago bazan, Espinoza (Ventura, 2021, Totto & et.al, 2020, Huong, 2018

بنا بر فرهنگ فارسی معین لغوی کلانتری، شعبه ای از شعب شهربانی در نقاط مختلف شهر که مامور ایجاد و حفظ نظم در حوزه و محله خود است. با پیشرفت و توسعه روزافزون جامعه بشری، شاهد شکلگیری سازمانها و نهادهایی در راستای پاسخگویی به نیازهای جوامع امروزی هستیم. نیازهایی که از عطش سیری ناپذیر انسان به رشد و کمال در تمام ابعاد وجودی او سرچشمه میگیرد. کلانتریها نیز از جمله سازمانهایی محسوب میشوند که همراه با پیشرفت جامعه، سیر تکاملی خود را طی کردهاند. کلانتریها و پاسگاهها در ناجا عبارتند از؛ واحدهایی که آخرین رده اجرایی بوده، در منطقه مدیریت پایه قرار گرفته و ارتباط آنها با مأموران اجرایی عملیات است. کلانتریها و پاسگاههای انتظامی در واقع مهمترین و برجسته ترین واحد سازمانی ناجا هستند که وظایف اصلی انتظامی توسط آنها انجام می شود و به طور کلی عملکرد و نتایج کار در نیروی انتظامی از طریق آنها خلاصه می شود (عبدی و جزینی، ۱۳۸۰). کلانتری ها از کاربری های ارزشمند برای ایجاد نظم و ایمنی در جامعه به شمار می آیند. امروزه با این که پیشگیری از جرم بر عهده نیروی انتظامی نیست اما مردم در مورد امنیت بیشترین انتظار را از پلیس دارند (اسرافیلی، ۱۳۸۷). به عبارت دیگر هدف اصلی از استقرار کلانتری ها تأمین امنیت شهر در راستای اهداف از پیش تعیین شده پلیس است. کلانتری ها در ردیف آن دسته از کاربری هایی هستند که خدمات رسانی آن ها دارای ماهیت فوریتی است، بنابراین زمان و سرعت عمل امداد رسانی در این قبیل امور از اهمیت بالایی برخوردار است (کرمی، کلانتری و قدیمی، 1396).

مفهوم شناسی

1-2- اصول و قواعد طراحی ساختمان کلانتری

مراکز و ساختمان های پلیسی مانند سایر مراکز و ساختمان های نظامی نیستند و نمی توان ساختمان های پلیسی را به طور کامل استتار نمود یا پنهان و مخفی کرد و جهت ارائه خدمات پلیسی باید تا حدی در دید عموم باشند از طرفی در مکانیابی این ساختمان ها باید راحتی مراجعه کنندگان و سایر موارد پلیسی را نیز مد نظر قرار داد و همچنین در پدافند غیر عاملی پلیس علاوه بر اینکه باید رعایت اصول پدافند غیر عامل

نما نیز به صورت همه جانبه و متعادل بررسی شده و مورد ملاحظه قرار گیرد تا مجموعه پایدار و مقاوم در شرایط بحران حاصل گردد. برای ارائه طرح مایه (مفهوم ذهنی به صورت طرح اولیه) باید ملاحظات پدافند (دفاع) غیرعامل را در طراحی مجتمع های زیستی (غیرمسکونی و مسکونی) در نظر گرفت. کلانتری ها نیز بعنوان یک فضای امنیتی از این قاعده مستثنی نبوده باید این امر در کلانتری ها نیز مورد توجه قرار گیرد (دفتر مقررات ملی ایران، ۱۳۹۱، Sartipi & et.al, ۲۰۲۱, Hajimoradi & et.al, ۲۰۲۲).

در مفهوم کلی پدافند غیر عامل مجموعه اقداماتی است که جهت دفع، خنثی سازی، کاهش تاثیر اقدامات آفندی دشمن یا حریف و جلوگیری از پیروزی و دستیابی دشمن به اهداف خود، انجام می گیرد. نتیجه اینکه در مقابله با هر آفندی می بایست برای بقای نظام و ساختار های تشکیلاتی هر ارگانی راهبردی ضد آفندی به نام پدافند صورت گیرد که در سطح منطقی آن می توان از آن به نام پدافند غیر عامل یاد کرد (Mahdinia & et.al, ۲۰۲۰, Ghouchani & et.al, ۲۰۱۹). در حوزه معماری نیز الزاما لزومی بر ساخت پناهگاه های سنگین در مقابله با جنگ های نظامی نیست. در این صورت میتوان با استفاده از روش های هوشمندانه از طریق طراحی فرمیک و ساختاری فضاها و یا مکان یابی درست و اصولی و یا حتی با طراحی و ساخت سازه های بجا و اصولی در مقابله با بحران های طبیعی و غیر طبیعی به صورت غیر عامل مقابله نمود. در هر صورت باید در نظر داشت که شیوه ی بکارگیری اصول و ملاحظات پدافند غیر عامل ابتکاری، هنرمندانه و خردمندانه است، نه کلیشه ای و دارای حد و مرز عملکردی. به همین دلیل وسعت هر اصل به خلاقیت های فکری بشر و شرایط زمان و مکان بستگی دارد. از این رو اگر طراح مسلط به معماری باشد که طراحی می کند می تواند بصورت بهینه تری عوامل پدافندی را دخیل نماید که این امر نیازمند شناخت دقیق موضوع طراحی توسط طراح است (پیرانی و همکاران، ۱۳۹۲، قوچانی و همکاران، ۱۳۹۸، محمدی ششکل و همکاران، ۱۳۹۸، جنیدی و همکاران، ۱۳۹۷، قوچانی و همکاران، ۱۳۹۷).

3-2- شرایط محیطی کلانتری

مشاغل پلیسی به دلیل شرایط محیطی و نوع مأموریت سازمانی و ساختار وظایف آن، منشاء فشار روانی هستند.

چنانچه در بسیاری از تحقیقات، شغل پلیس به عنوان یکی از مشاغل پر استرس معرفی شده است (رضایی و محمد، ۱۳۸۵: ۳۹). بنابراین باید با ایجاد سازوکارهایی نسبت به تعدیل فشارهای روانی و کاستن از استرس های شغلی مأموران اقدام شود تا از آسیب های احتمالی که ممکن است بر اثر فشار بیش از حد ناشی از انجام وظایف و مسئولیتها بر آنها وارد شود، بکاهند و از هزینه های ناشی از تنیدگی روحی و آسیبهای بدنی افراد جلوگیری کند. یکی از عوامل استرس زا، فضا و محیط کاری کارکنان است که لازم است با توجه به نیاز کارکنان و مراجعان آنها مورد بازنگری قرار گیرد تا بازدهی سازمانی افزایش یابد (بندریان، ۱۳۸۶).

فشار روانی آثار نامطلوبی بر عملکرد کارکنان کلانتریها دارد، کارکنانی که دچار استرس میشوند و توان مقابله با آن را ندارند، از لحاظ جسمانی، روانی و رفتاری دچار آسیب می شوند، آسیب هایی که گاه تا پایان عمر همراه آنان باقی می ماند. استرس های حاد، اهداف سازمان را دستخوش زلزله میکند و بدین ترتیب استرس در سازمان همچون آفتی، نیروها را تحلیل میبرد و تلاشها را عقیم می سازد. عوامل فردی ایجاد استرس نیز تأثیر زیادی در ایجاد اختلال در عملکرد کاری کارکنان کلانتریها دارند. اختلالات روانی و جسمانی باعث کاهش توانایی کارکنان کلانتری ها می شود و بر سلامت و کیفیت انجام وظیفه آنان تأثیر می گذارد. کارکنان کلانتریها به دلیل ارتباط مستقیم با مردم و جرایم، نسبت به سایر همکاران دچار استرس بیشتری می شوند. با وجود این، تاکنون تحقیق خاصی در ارتباط با عوامل فردی ایجاد استرس در این کارکنان صورت نگرفته است، در حالی که تعیین عوامل استرس زای فردی و تعیین میزان تأثیر این عوامل می تواند به فرماندهان و مدیران کمک کند تا با کاهش آنها و حفظ سلامت کارکنان، ضریب امنیت جامعه را نیز بالا ببرند، امری که موجب افزایش بهره وری کلانتری ها می شود (رفیعی کیا، ۱۳۹۹، مختاریان و همکاران، ۱۳۹۹، سمیعی و همکاران، ۱۳۹۵، شریعتی و نوربخش، ۱۳۹۰).

4-2- فضای معماری و ادراک آن

مفهوم فضای معماری و کیفیت آن در فرهنگ انگلیسی مک میلان، تعاریف متعددی برای فضا ذکر شده است. از آن جمله میتوان به مواردی نظیر: (گستره ای از تهی در میان اشیاء)، (منطقه ای که به منظور هدف خاصی مورد استفاده قرار

ذاتاً در شیء ادراک شونده وجود داشته باشد. از این رو کیفیت پدیده‌ها از دو منبع سرچشمه میگیرد:

الف) عرصه ذهنی فرد و ب) عرصه عینی شیء. ارزشهای ذهنی-روانی یک شیء که همان کیفیتهای مطلوبیت شیء تلقی میگردند از فرد نشأت می‌گیرد. در حالیکه مقیاسهای اندازه‌گیری عینی اشیاء که از آن بعنوان کیفیتهای ظرفیتی یاد می‌شود از خود شیء سرچشمه می‌گیرد و کیفیت یک شیء از دو منبع ضمیر فرد و خود شیء نشأت می‌گیرد (کریمی و همکاران، ۱۳۹۹، گلکار، ۱۳۸۶). زمینه طراحی نیز نقش مؤثر در ارتقاء کیفیت دارد. بازآفرینی کیفیت در طراحی به معنای عام و شکوفایی به معنای خاص نیازمند برنامه‌ریزی در جهت بازخوانی الگوهای اصیل و البته برگرفته از زمینه طراحی است. در مجموع کیفیت یک مکان به عنوان زیر مجموعه‌های از عوامل برنامه‌ریزی، طراحی، توسعه و نگهداری محیط زندگی شهروندان باید به قابلیت زندگی، فردیت، شخصیت، زیبایی شناختی، ارتباط، پیوستگی، قابلیت دسترسی، قابلیت رؤیت و گوناگونی پاسخ دهد (بدری بنام و همکاران، ۱۳۹۸، پور جعفر و دهقانی، ۱۳۹۰). انعطاف پذیر بودن یک مرکز یادگیری یکپارچه، امکاناتی نظیر چند عملکردی کردن فضا، زنده کردن مسیرهای ارتباطی و فضاهای انتقالی، ایجاد فضاهای فعال و غیرفعال درکل مجموعه، شفافیت، ارتباط بین درون و بیرون، سیالیت فضا و امکان تخصیص مجدد فضا را تسهیل میکند (سلیمان زاده و همکاران، ۱۳۹۸، مردمی و دلشاد، ۱۳۸۹).

5-2- شناخت فضایی کلانتریها بر اساس تقسیم بندی فضا

فضا از جمله مفاهیم پیچیده‌ای است که در مورد مفهوم و کارکرد آن توافق کلی وجود ندارد و در اغلب موارد با مفاهیم دیگری از قبیل مکان و محیط درآمیخته می‌شود. فضا مقوله‌ای بسیار عام است و تمام جهان هستی را پر می‌کند و ما را در تمام طول زندگی احاطه کرده است، انسان همواره بدنبال تعریف کردن فضا بوده بر این اساس موجب ایجاد فضاهای آموزشی، امنیتی، درمانی و دیگر فضاها گشته است که این امر خود به دو دسته‌ی خصوصی و عمومی بر اساس دیدی گسترده تقسیم می‌گردد (بیکن، ۱۳۷۶، McAuley، ۲۰۲۱).

در حالی که فضا را گستره‌ای باز و انتزاعی می‌دانیم،

میگیرد) اشاره کرد. مفهوم فضا از بنمایه‌های تئوری معماری است. به عبارتی جان کلام معماری و مسئله اساسی معماری را باید در مقوله‌ی فضا جستجو کرد. فضا عنصر ناب و خالص معماری است که از آن به جوهری‌ترین پدیده معماری یاد میشود (صادقی، طولابی نژاد، ۱۳۹۸، میرمیران، ۱۳۷۷). اصول ماهیتی بیشکل دارد و به واسطه فرم و عناصر کالبدی، حدود و ثغور آن تعریف، تدقیق و تحدید میشود. به تعبیر بحرینی مهمترین مشخصه فضا، شکل و هیئت کلی آن است که در رابطه با انسان و رفتارهای نشأت گرفته از فرهنگ او مورد بررسی قرار میگیرد (حقیر، مسئله گو، ۱۳۹۹، البرزی، پروینیان، ۱۳۹۸، بحرینی، ۱۳۷۷). مفهوم ادراک نیز، قرین و هم‌نشین با واژه فضا است. به عبارتی معماری با فرم و عناصر کالبدی قابلیت شناسایی پیدا میکند و با حضور انسان در فضا و به واسطه تجربه لحظات جاری بر زمان، ادراک میشود. فرم و عناصر کالبدی در هماهنگی با یکدیگر که از آن به مثابه عنصر عینیت بخش در تبیین کیفیتهای متعالی فضای معماری یاد میشود، ضمن تشکیل ارکان ساختاری بر هیئت فضا، انسجام نظام فضایی را نیز منجر میشوند. کیفیت مفهومی پیچیده است که در شرایط و مناسبتهای مختلف، معانی گوناگونی به خود میگیرد. در معماری و نظامهای طراحی شهری دیدی متفاوت از کیفیت در محصول و فرایند ارائه میدهند. کیفیت براین اساس، توانایی کافی برای یک محصول یا خدمات ویژه است (Gulersoy, et al. ۲۰۰۹). کیفیت یک شیء درجه و میزان برتری، مشابهت یا فروتری آن نسبت به اشیاء دیگر است که انسان از طریق انگاره‌های ذهنی و عینی مجموعه ویژگیهای آن شیء ادراک میکند. در واقع کیفیت‌ها در کلیت خود، تعیین درونی و اساسی پدیده‌ها هستند که آن را به چیزی تبدیل میکنند که باید باشند و بدینوسیله، یک پدیده را از همه پدیده‌های دیگر جدا میکنند (پاکزاد، ۱۳۸۴). کیفیت یکی از آرمانهای همگانی در تحلیل و درک آثار معماری است، امری نمایش دهنده‌ی کارایی آثار معماری می‌باشد، کارایی که مستقیماً با رضایت استفاده‌کنندگان از فضا در ارتباط است (بدری بنام و همکاران، ۱۳۹۹، خاکسار و همکاران، ۱۳۹۹، مهدوی نژاد، ۱۳۹۳). از سویی دیگر کیفیت زیبایی شناختی را با دو رویکرد می‌توان مورد نقد و بررسی قرارداد، نخست آنکه ممکن است کیفیت به مثابه یک پدیده زیبا در ذهن ادراک کننده شکل گیرد یا

واسطه مقیاس عملکردی و همچنین طیف متنوع و گسترده مخاطبین خود، دارای بیشترین سهم در حیات جمعی شهروندان بوده و به همین دلیل توسعه و ارتقای کیفی این دسته از فضاهای شهری بیش از دیگر فضاها موجب ایجاد جامعه شهری سالم و شکوفا خواهد شد (پاکزاد، ۱۳۸۴).

کلانتریها جزء فضاهای نیمه عمومی محسوب میشوند که به علت محدودیت در هدف و کاربرد، توسط گروهی خاص از افراد مورد استفاده قرار میگیرند. در کلانتریها برخی از مرزهای اجتماعی شکسته میشود و برخوردهای غیر قابل پیشبینی در آنها رخ میدهد. برای رسیدن به یک طراحی مطلوب، شناخت ماهیت ویژه و تشخیص جوهره از یک سو و شناخت روند اجرای کار از سوی دیگر، در رسیدن به طراحی مطلوب مؤثر است. به همین دلیل، باید بر اساس ابزارهای گردآوری اطلاعات، به جمع آوری اطلاعات در ارتباط با موضوع موردنظر پرداخته شود و سپس با توجه به اطلاعات به دست آمده، راهکارهایی جهت بر طرف کردن نیازها و مشکلات موجود ارائه شود و در نهایت با توجه به راهکارهای پیشنهادی، اقدام به طراحی کلانتری مطلوب شود (بیات و رسولی، ۱۳۹۲).

2-2-6- ابعاد کیفی مورد بررسی از دید کرمونا

کرمونا موضوعات کیفی قابل توجه در ساختار طراحی را در هشت بعد عمده معرفی می کند که شامل ابعاد؛ عملکردی، ریخت شناسی، بصری، اجتماعی، ادراکی، فضایی، پایداری و زمان هستند (گلکار، ۱۳۸۰).

- **بعد ادراکی:** به فرایند آگاه شدن از اشیاء، ویژگیها و رابطه ها از طریق اندام های حسی، ادراک گفته می شود. گرچه در ادراک همواره محتوای حسی وجود دارد، با این حال آن چه ادراک می شود، متأثر از تجربه پیشین است، به نحوی که ادراک را باید چیزی فراتر از ثبت جدول محرک های مؤثر بر اندام های حسی دانست.
- **بعد اجتماعی:** در نظر ماتيو کرمونا، به منظور دستیابی به یک محیط موفق، طراحی محیط اجتماعی لازم و ضروری است. بنابراین در طراحی یک عرصه عمومی مناسب، راحت و ایمن، باید سیاست های طراحی در ارتباط با تأسیسات و تجهیزات، مطبوعیت و سازگاری، تنوع و عواملی که

مکان، بخشی از فضا است که به وسیله شخص یا چیزی اشغال شده و دارای بار معنایی و ارزشی است. لایب نیس نیز در این خصوص معتقد است؛ فضا نیز مانند زمان تنها نسبی است و فضا را نظم هم بودی ها و تقارن ها می داند. فضا بدون اجسام هیچ نیست، تنها مکانی برای استقرار اجسام است. بر این اساس اجسام معنا دهنده به فضا می باشند (مدنی پور، ۱۳۷۹، افروغ، ۱۳۷۷، Munyeka & et al, ۲۰۲۲). در فرهنگ شهرسازی، فضا را محدوده ای که برای هدف خاص در نظر گرفته شده است، مانند فضای انبار یا پارکینگ معرفی کرده است (Headly & et al, ۲۰۲۱, Cowan, ۲۰۰۵). فضا از پیش وجود ندارد، بلکه به واسطه جایگاه است که پدید می آید. فضا مقوله ای بسیار عام است و تمام جهان هستی را پر می کند و ما را در تمام طول زندگی احاطه کرده است. فضا می تواند چنان نازک و وسیع به نظر آید که احساس وجود بعد از بین برود و یا چنان مملو از وجود سه بعدی باشد که به هر چیزی در حیطه خود، مفهومی خاص بخشد (شولتز، ۱۳۸۴، هدمن، ۱۳۸۱، Costa, Magurie, ۲۰۱۸).

2-6- گونه بندی فضا در شهر

فضاها در سطح شهر را بر اساس یک گونه بندی رایج، فضاها بر اساس نحوه استفاده از آنها، به سه دسته کلی به شرح زیر تقسیم میشوند:

1-2-6- فضاهای خصوصی

شامل آن بخش از فضاهای شهر است که به صورت خصوصی توسط اشخاص مورد تملک قرار گرفته و مورد استفاده قرار میگیرند؛ خانه های مسکونی، حیاط ها و باغهای خصوصی از این جمله اند.

فضاهای نیمه خصوصی و نیمه عمومی: آن دسته از فضاهای موجود در شهر هستند که به علت محدودیت در هدف و کاربرد آن توسط گروهی خاص از افراد مورد استفاده قرار میگیرد و فضاهایی چون مجتمعهای مسکونی و محوطه های انان، کلانتریها، ورزشگاه ها، نمایشگاهها و... را شامل میشود (Trancik, ۲۰۰۵).

2-2-6- فضاهای عمومی

شامل فضاهایی است که عموم شهروندان بدون نیاز به واپایش، حق ورود و حضور در انان را دارند و فضاهایی چون پارکها، میادین و مساجد را شامل میشود. این دسته از فضاها به

- **بعد پایداری:** مؤلفه های پایداری در طراحی مجتمع های زیستی، باید متوجه نحوه طراحی بخش های محلی، حضور پیاده به طور خاص، کاربری های مختلط، دستیابی به تراکم مناسب و ایجاد ساختمان ها و فضاهای انعطاف پذیر و سازگار بوده باشد.
- **بعد ریخت شناسی:** مسائل زیست محیطی، رفتاری، هویت، تنوع، خوانایی، معنی، ادراک و محدودیت های مختلف فضایی، طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فنی و فرهنگی، عواملی هستند که باید در فرایند شکل دهی به محیط مورد توجه قرار گرفته و شکل حاصله متناسب و در رابطه با مسائل و اهداف فوق باشد (Carmona, ۲۰۰۰)

معرفی ۲۸ کلانتری مورد مطالعه

متأسفانه به دلیل محدودیت های امنیتی امکان تصویر برداری و بررسی تخصصی تمامی فاکتور های کالبدی ساختمان میسر نبود اما با توجه به اطلاعات موجود در مصاحبه شفاهی با پرسنل مطلع هر کلانتری، مهندسین پژوهشگاه ناجا و متخصصین معماری و طراحی شهری و مشاهدات میدانی اطلاعات اصلی مربوط به معرفی مختصر ساختمان هر کلانتری جمع آوری گردید و در جدول (۱) ارائه گردیده است و پراکندگی آنها در شهر تهران در تصویر (۱) نمایش داده شده است.

جدول ۱: کلانتری های مورد بررسی

- سازنده آن هستند، مدنظر قرار گیرند و اولویت بندی شوند.
- **بعد بصری:** در نظر کرمونا، ملاحظات بصری در دستیابی به شخصیت محلی بسیار اهمیت دارند، اما همه آن نیستند. این ملاحظات باید شامل مناظر بصری جالب توجه (فضاهای شهری تعریف شده و محصور)، دغدغه های معمارانه (کیفیت های درونی و در جایی که ابداع مطلوب است)، و منظر آرایبی (منظر سخت و نرم که شامل درختان و فضای باز و خصوصی می شود) باشد.
- **بعد عملکردی:** به طور کلی می توان این گونه بیان داشت که بعد عملکردی به این مفهوم است که مکان ها چگونه عمل می کنند و چگونه طراحان شهری می توانند مکان های بهتری بسازند.
- **بعد زمینه ای:** زمینه گرایی، سازگاری با زمینه کالبدی، تاریخی و اجتماعی فرهنگی است که بر طبق آن، ایده ها و اشکال گذشته در شکل دادن به کالبد شهر معاصر حضور دارند. شهرساز زمینه گرا باید قادر باشد ویژگی های یک مکان را دریابد و آن را بخشی از فرایند طراحی خود قرار دهد.
- **بعد فضایی:** در نظر کرمونا، در طراحی مجتمع های زیستی، مقیاس فضایی شبکه ارتباطی (شامل حمل و نقل عمومی) و شکل اقامتگاه ها باید در نظر گرفته شوند. چگونگی ترکیب فضای عمومی و محیط های طبیعی و مصنوع نیز از نکات کلیدی است.

نام کلانتری	منطقه شهرداری	تعداد طبقات	قدمت ساختمان کلانتری	کاربری ایی که ساختمان با آن طراحی شده	مساحت زمین کلانتری (متر مربع)
۱	۱۰۱ تجریش ۱۲۲ دربند ۱۲۳ نیاوران	۱	۲+ زیرزمین کمتر از ۵ سال	کلانتری	۳۴۰۰
۲	۱۶۳ ولنچک		۱+ زیرزمین بیش از ۶۰ سال	مسکونی	۱۳۰۰
۳	۱۶۴ قائم		۳+ زیرزمین ۱۰ الی ۱۵ سال	کلانتری	۶۹۰
۴			۲+ زیرزمین بیش از ۴۰ سال	مسکونی	۷۹۰

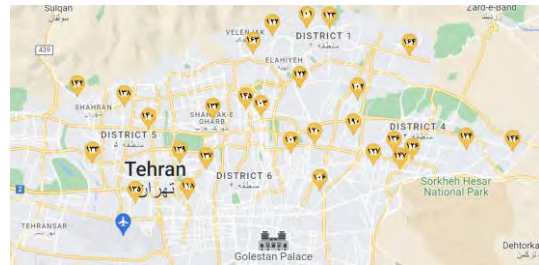
۲۵۰۰	کلاتری	۱۵ الی ۲۰ سال	۳+زیرزمین			۵
۹۰۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۲+زیرزمین	۲	۱۳۴ شهرک قدس ۱۳۹ مرزداران ۱۱۸ ستارخان ۱۳۷ نصر	۶
۲۰۰۰	نامشخص	بیش از ۳۰ سال	۱+زیرزمین			۷
۱۲۰۰	کلاتری	حدود ۱۰ سال	۳+زیرزمین			۸
۳۲۰۰	نامشخص	بیش از ۳۰ سال	۳+زیرزمین			۹
۷۶۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۲+زیرزمین	۳	۱۰۳ گاندی ۱۲۴ قلهک ۱۴۵ ونک ۱۰۲ پاسداران	۱۰
۱۱۰۰	کلاتری	حدود ۱۰ سال	۳+زیرزمین			۱۱
۸۵۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۲+زیرزمین			۱۲
۱۷۰۰	کلاتری	کمتر از ۲ سال	۴+زیرزمین			۱۳
۶۲۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۲+زیرزمین	۴	۱۲۰ سیدخندان ۱۹۰ مجیدیه ۱۴۶ حکیمیه ۱۴۴ جوادیه تهرانپارس	۱۴
۱۱۰۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۳+زیرزمین			۱۵
۱۲۰۰	کلاتری	حدود ۲ سال	۳+زیرزمین			۱۶
۲۷۰۰	کلاتری	۱۵ الی ۲۰ سال	۳+زیرزمین			۱۷
۱۴۰۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۲+زیرزمین			۱۸
۲۰۰	مسکونی	بیش از ۳۰ سال	۲+زیرزمین			۱۹
۱۴۰۰	کلاتری	حدود ۱۵ سال	۳+زیرزمین	۵	۱۳۵ آزادی ۱۳۳ شهر زیبا ۱۴۰ باغ فیض ۱۳۸ جنت اباد ۱۴۲ کن	۲۰
۱۵۰۰	کلاتری	حدود ۲۰ سال	۳+زیرزمین			۲۱
۱۸۰۰	کلاتری	حدود ۲۰ سال	۲+زیرزمین			۲۲
۴۷۰۰	کلاتری	کمتر از ۵ سال	۲+زیرزمین			۲۳
۶۲۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۱+زیرزمین			۲۴
۱۱۰۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۲+زیرزمین	۷	۱۰۴ عباس آباد ۱۰۶ نامجو	۲۵
۶۴۰	مسکونی	زیر ۱۰ سال	۴			۲۶
۱۰۰۰	مسکونی	بیش از ۳۰ سال	۳	۸	۱۲۷ نارمک	۲۷
۱۰۰۰	مسکونی	بیش از ۴۰ سال	۲+زیرزمین		۱۴۷ گلبرگ	۲۸

ارزیابی کیفی معماری کلانتری به مثابه فضای شهری عمومی - عملکردی

جدول ۱: نتیجه گیری، اقدام ضروری پیشنهادی برای ساختمان

هر کلانتری

اقدام ضروری	کلانتری	
مرمت جزئی (چینش دوباره فضا های داخلی کلانتری و جابجایی بعضی دیواره های داخلی)	کلانتری ۱۰۱ تجریش	۱
شدیدا نیازمند نوسازی با رویکرد حفظ جداره تاریخی	کلانتری ۱۲۲ دربند	۲
مرمت جزئی (اصلاح فضا هایی که دارای مشکل هستند و استفاده از طبقه سوم ساختمان که در حال حاضر خالی است)	کلانتری ۱۲۳ نیاوران	۳
نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۶۳ ولنچک	۴
نیازمند مرمت و بازسازی (نمای خارجی، دکوراسیون داخلی)	کلانتری ۱۶۴ قائم	۵
شدیدا نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۳۴ شهرک قدس	۶
نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۳۹ مرزداران	۷
عالی، توصیه می شود سردر طراحی و ساخته شود	کلانتری ۱۱۸ ستارخان	۸
نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۳۷ نصر	۹
نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۰۳ گاندی	۱۰
نیازمند مرمت جزئی (اصلاح مشکلات چینش فضایی)	کلانتری ۱۲۴ قلهک	۱۱
شدیدا نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۴۵ ونک	۱۲
مرمت داخلی (چینش دوباره فضا های داخلی کلانتری و جابجایی بعضی دیواره های داخلی)	کلانتری ۱۰۲ پاسداران	۱۳
نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۲۰ سیدخندان	۱۴
نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۹۰ مجیدیه	۱۵
متناسب، توصیه می شود سردر طراحی و ساخته شود	کلانتری ۱۴۶ حکیمیه	۱۶
نیازمند مرمت و بازسازی (نمای خارجی، دکوراسیون داخلی)	کلانتری ۱۴۴ جوادیه	۱۷
نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۲۶ تهرانپارس	۱۸

تصویر ۱: نقشه پراکنندگی کلانتری ها

برای شناخت بهتر وضعیت ساختمان هر کلانتری، براساس مشاهدات و بررسی میدانی انجام شده، معضلات و مشکلات کالبدی هر کلانتری مشخص شد. از اطلاعات بدست آمده در جهت ایجاد چهار چوبی برای بهبود کیفیت کلانتری ها مورد استفاده قرار می گیرد که این چهارچوب شامل کلیه ابعاد فضایی، محیطی کلانتری ها می شود. در تصویر (۲) نمونه ایی از وضعیت کنونی ساختمان های کلانتری در شهر تهران که توسط خبرگزاری دفاع مقدس تصویر برداری گردید، نمایش داده شده است.

تصویر ۲: نمونه طرح معماری کلانتری تهران

همچنین پس از تحلیل کالبدی شرایط کنونی ساختمان هر کلانتری وضعیت هر کلانتری را مشخص شد و اقدام اجرایی معماری ضروری برای کالبد ساختمان هر کلانتری پیشنهاد داده شد. در جدول (۲) تمامی این پیشنهادات برای هر کلانتری طبقه بندی شده است. با استفاده از این پیشنهادات می توان در هزینه و زمان صرفه جویی نمود و با بررسی نوع اقدام ضروری بهترین و سریعترین راهکار انتخاب نمود.

محدودیت های منابع و امکانات حال حاضر ناجا (فراهم نبودن بستر یا زمین های خالی یا مناسب در شهر تهران) به نوعی تحمیل شده به کلانتری ها می باشد و برای بهبود این معضل ابتدا باید یک پژوهش مکانیابی مناسب برای کلانتری ها صورت گیرد و بعد از ساخت کلانتری مکانیابی شده می توان آن را مورد ارزیابی قرار داد. همچنین بعد پایداری بخاطر گستردگی این بحث و ارتباط آن با وضعیت اجتماعی، اقتصادی و اکولوژی امکان بررسی آن در این پژوهش و با این روش تحقیق میسر نیست و باید در قالب یک پژوهش مجزا به آن پرداخته شود.

با توجه به گستردگی و متنوع بودن شاخص های هر کدام از این بعد ها، باید حتما آنها در چهارچوبی متناسب با ارتقاء کیفیت معماری کلانتری گزینش و طبقه بندی کرد از این رو در این پژوهش سعی شده است تا از شاخص هایی با ویژگی های زیر استفاده شود:

- دارا بودن ویژگی های یک شاخص خوب برای ارزیابی ترجیحات کاربر کلانتری.
- نزدیک بودن با شاخص های ارائه شده در منابع کتابخانه ایی بررسی شده.
- قابلیت تطابق شاخص ها با وضعیت کلانتری ها بر اساس مشاهدات میدانی نگارندگان.

اینک مجموع این شاخص ها به صورت تفکیک شده بر اساس بعد های منتخب در جدول (۳) طبقه بندی و ارائه شده است. قابل ذکر است با توجه به ارزیابی این شاخص ها به وسیله پرسشنامه (ترجیحات کاربران)، برای شاخص های مذکور معیار هایی تعریف گردید، به جهت اینکه بتوان براساس آنها هر کلانتری را تحلیل نمود. معیار های مذکور برای شاخص های مطرح شده، بر اساس بازدید های میدانی و تحلیل های تخصصی معیار هایی مد نظر قرار گرفته است.

جدول ۲: شاخص ها، زیر شاخص ها و معیار های

کیفیت فضایی

معیار ها	شاخص ها	بعد ها
رضایت ارباب رجوع از عملکرد کلانتری - کنترل مناسب حوزه استحفاظی	کاهش جرم و جنایت	بعد عملکردی
رضایت ارباب رجوع از آرامش محیط کلانتری - رضایت	آرامش محیطی	

نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۳۶ فرجام	۱۹
نیازمند مرمت جزئی (اصلاح مشکلات چینش فضایی)	کلانتری ۱۳۵ آزادی	۲۰
عالی، توصیه می شود سردر طراحی و ساخته شود	کلانتری ۱۳۳ شهر زیبا	۲۱
نیازمند مرمت و بازسازی (نمای خارجی، دکوراسیون داخلی)	کلانتری ۱۴۰ باغ فیض	۲۲
مرمت جزئی (چینش دوباره فضا های داخلی کلانتری و جایجایی بعضی دیواره های داخلی)	کلانتری ۱۳۸ جنت آباد	۲۳
شدیدا نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۴۲ کن	۲۴
شدیدا نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۰۴ عباس آباد	۲۵
نیازمند نوسازی یا بازسازی کلی (فقط حفظ سازه)	کلانتری ۱۰۶ نامجو	۲۶
نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۲۷ نارمک	۲۷
شدیدا نیازمند نوسازی	کلانتری ۱۴۷ گلبرگ	۲۸

بعد های کیفیت معماری کلانتری و شاخصه های آنها

با توجه به بررسی انجام شده در مطالعات کتابخانه ای، کلانتری یک فضای شهری نیمه خصوصی و نیمه عمومی در شهر محسوب می شود. کیفیت معماری کلانتری به عنوان فضای شهری و ۸ شاخصه مطرح شده توسط پروفیسور متیو کرمونا مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت ۶ بعد اصلی برای تحلیل کیفیت کلانتری ها به عنوان بعد های منتخب برای ارزیابی کیفیت معماری کلانتری انتخاب گردید که به شرح زیر می باشند.

- بعد اجتماعی
- بعد بصری
- بعد عملکردی
- بعد مورفولوژی
- بعد فضایی
- بعد ادراکی

قابل ذکر می باشد متاسفانه بعد زمینه ای بدلیل

ارزیابی کیفی معماری کلانتری به مثابه فضای شهری عمومی - عملکردی

		بعد اجتماعی		بعد مورفولوژی		بعد فضایی		بعد ادراکی	
با کاربری کلانتری - دارای طراحی متناسب با کاربری کلانتری	وخوانایی	اطمینان خاطر به محیط کلانتری - اطمینان خاطر به پرسنل کلانتری - اطمینان خاطر به همکاران - اطمینان خاطر به محیط کاری	امنیت اجتماعی	عدم نفوذپذیری بصری از خیابان - عدم نفوذ پذیری بصری از همسایگی	پرسنل از آرامش محیط کلانتری	فعالیت های داخلی	گروه شناسی فرم و فضا	توده و فضا	راه
توجه به جنسیت - توجه به سنین مختلف - توجه به موقعیت شغلی - عدم توجه به جایگاه اجتماعی	حضور اقشار مختلف	توجه به جنسیت - توجه به سنین مختلف - توجه به موقعیت شغلی - عدم توجه به جایگاه اجتماعی	مختلف	عدم نفوذپذیری بصری از خیابان - عدم نفوذ پذیری بصری از همسایگی	ارباب رجوع(فضاهای عمومی) - وجود سلسله مراتب دسترسی پرسنل	الگوی رفتاری	توده و فضا	توده و فضا	راه
حس اعتماد به محیط کلانتری - حس اعتماد بین پرسنل و ارباب رجوع و پرسنل	همبستگی اجتماعی	حس اعتماد به محیط کلانتری - حس اعتماد بین پرسنل و ارباب رجوع و پرسنل	اجتماعی	چینش مناسب بر اساس عملکرد فضاها - ارتباط مناسب بین ریز فضاها هر کاربری	جدا سازی دسترسی های ارباب رجوع(فضاهای عمومی) - وجود سلسله مراتب دسترسی پرسنل	الگوی حرکتی	توده و فضا	توده و فضا	راه
مشخص و جدا بودن بخش عمومی از محرمانه - مشخص بودن مراتب دسترسی ارباب رجوع	آزادی انتخاب	مشخص و جدا بودن بخش عمومی از محرمانه - مشخص بودن مراتب دسترسی ارباب رجوع	انتخاب	توجه به جداسازی بخش های محرمانه، عمومی و نیمه عمومی	سلسله مراتب دسترسی	الگوی حرکتی	توده و فضا	راه	
فرسودگی - رنگ و سبک اداری و رسمی - چیدمان متناسب با کاربری	مبلمان	فرسودگی - رنگ و سبک اداری و رسمی - چیدمان متناسب با کاربری	مبلمان	مکان یابی ورودی سواره و پیاده نسبت به معابر مجاور - موقعیت قرار گیری سردر	متمایز مسیر های حرکتی پرسنل و ارباب رجوع	الگوی حرکتی	توده و فضا	راه	
فرسودگی - تمیز شوندگی راحت - عدم لغزندگی - عمر و مقاومت بالا	کفسازی	فرسودگی - تمیز شوندگی راحت - عدم لغزندگی - عمر و مقاومت بالا	کفسازی	توجه به جداسازی بخش های محرمانه، عمومی و نیمه عمومی	متمایز مسیر های حرکتی پرسنل و ارباب رجوع	الگوی حرکتی	توده و فضا	راه	
فرسودگی - رنگ و سبک اداری و رسمی -	مصالح	فرسودگی - رنگ و سبک اداری و رسمی -	مصالح	توجه به جداسازی بخش های محرمانه، عمومی و نیمه عمومی	متمایز مسیر های حرکتی پرسنل و ارباب رجوع	الگوی حرکتی	توده و فضا	راه	

تبیین شده، که در بخش مطالعات نظری پژوهش طراحی شده است. نمونه های مورد بررسی ۲۸ کلانتری واقع در مناطق ۷، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱ و ۸ شهر تهران می باشند که جامع آماری در هر کلانتری ۵ نفر از پرسنل (دارای استقرار دائمی در کلانتری) و ۱۵ نفر از مراجعین یک روز (انتخاب به صورت تصادفی) و مهندسین پژوهشگاه ناجا و ۱۰ متخصص حوزه معماری و طراحی شهری می باشد می باشند. در این جامعه آماری، با توجه به اینکه اکثریت پرسنل و تا حدودی مراجعین را آقایان تشکیل داده اند، تلاش شده است تا جامعه آماری حداقل ۲۰ درصد شامل خانم ها باشد. کاربرانی که از آنها خواسته شده به سوالات پاسخ دهند، به هر سوال از رنج غیر قابل قبول، متوسط و قابل قبول پاسخ داده اند. داده های بدست آمده از ترجیحات استفاده کنندگان با استفاده از نرم افزار آماری اس پی اس اس (SPSS) میانگین گیری و طبقه بندی شده است. نهایتاً براساس هر بعد و شاخص های آن در قالب جدولی در بخش تحلیل و بررسی ارائه شده است.

جدول ۳: نمونه پرسش نامه بر اساس شاخصه امنیت اجتماعی

شاخصه	معیار	قابل قبول *	متوسط †	غیر قابل قبول **
امنیت اجتماعی	اطمینان خاطر به محیط کلانتری			
	اطمینان خاطر به پرسنل کلانتری			
	اطمینان خاطر به همکاران			
	اطمینان خاطر به محیط کاری			

تحلیل و بررسی

امتیاز دریافتی هر معیار برای کلانتری ها از پاسخ های جمع

عمر و مقاومت بالا - متناسب بودن با فضاهای کلانتری	
هماهنگی با محیط اطراف - شاخص بودن	خط آسمان
هماهنگی با عملکرد ساختمان - قابلیت تشخیص -	فرم ساختمان
قابلیت تشخیص - معرف هویت کلانتری - قابلیت کنترل ورود و خرج - قابلیت دیده بانی	سردر
وجود تزئینات - طراحی متناسب - وضعیت بازشو ها و پنجره ها	جداره ها
وجود نور پردازی برای کنترل محوطه - وجود نورپردازی متمرکز برای تشخیص راحت کلانتری	نورپردازی

روش تحقیق

این پژوهش از نوع توسعه ای است که در صدد توسعه روش هایی جهت ارتقاء کیفیت معماری کلانتری است. روش تحقیق این پژوهش در دو بخش نظری و عملی صورت پذیرفته است. در بخش نظری با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی بعد های اصلی مورد نیاز برای ارزیابی کیفیت معماری کلانتری، به عنوان یک فضای شهری، توسط نظریه ابعاد کیفی فضا (پروفسور کرمونا) تبیین گردید و همچنین با استفاده از منابع کتابخانه ای از قبیل مقالات و کتب شاخصه های هر کدام از این ابعاد متناسب با معماری کلانتری تبیین گردیده است.

در بخش عملی روش تحقیق این پژوهش، با استفاده از برداشت های میدانی و پرسشنامه ترجیحات استفاده کنندگان مورد ارزیابی قرار گرفته است. پرسشنامه مذکور (جدول ۴) براساس معیارهای ارزیابی هر یک از شاخصه های منتخب

			**	کلانتری ۱۹۰ مجیدیه
			**	کلانتری ۱۴۶ حکیمیه
			**	کلانتری ۱۴۴ جوادیه
			**	کلانتری ۱۲۶ تهرانپارس
			**	کلانتری ۱۳۶ فرجام
			**	کلانتری ۱۳۵ آزادی
		**	**	کلانتری ۱۳۳ زیباشهر
			**	کلانتری ۱۴۰ باغ فیض
		**	**	کلانتری ۱۳۸ جنت آباد
		**	**	کلانتری ۱۴۲ کن
			**	کلانتری ۱۰۴ عباس آباد
			**	کلانتری ۱۰۶ نامجو
		**	**	کلانتری ۱۲۷ نارمک
				کلانتری ۱۴۷ گلبرگ

تقریباً تمامی کلانتری های بررسی شده در وضع موجود فضای داخلی آنها دارای امنیت اجتماعی کافی برای مراجعین و کارمندان شان می باشند. یکی از دلایل اصلی این ویژگی کلانتری ها خود کاربری کلانتری می باشد که در درجه اول جهت بالا بردن امنیت شهری می باشد.

- در اکثر کلانتری های مورد بررسی، در حد قابل قبولی از اقشار مختلف اجتماع به آنها مراجعه می کنند که این موضوع باید در راهکارهای ارائه شده نهایی مورد توجه قرار بگیرد، زیرا باید فضای طراحی برای تمام اقشار قابل استفاده باشد و نیازها و خواسته های آنها را مدنظر قرار بدهد.

آوری شده محاسبه گردیده و سپس میان امتیازات معیار های هر شاخص میانگین گیری شده است تا امتیاز تحلیلی هر شاخص مشخص گردد. نتایج بدست آمده برای هر کدام از شش بعد تحلیل کیفیت معماری کلانتری در یک جدول جداگانه (جداول ۵ الی ۱۰) ارائه گردیده است. که به شرح زیر می باشند:

● تحلیل کلانتری ها از بعد اجتماعی

جدول 4: تحلیل بعد اجتماعی

غیر قابل قبول *	امنیت اجتماعی	حضور اقشار مختلف	همبستگی اجتماعی	آزادی انتخاب	قابل قبول
					متوسط *
قابل قبول **					
	**	**			کلانتری ۱۰۱ تجریش
		**			کلانتری ۱۲۲ دریند
	**				کلانتری ۱۲۳ نیاوران
	**	**			کلانتری ۱۶۳ ولنجک
	**	**			کلانتری ۱۶۴ قائم
	**				کلانتری ۱۳۴ شهرک قدس
	**				کلانتری ۱۳۹ مرزداران
		**			کلانتری ۱۱۸ ستارخان
	**				کلانتری ۱۳۷ نصر
	**				کلانتری ۱۰۳ گاندی
					کلانتری ۱۲۴ قلهک
	**	**			کلانتری ۱۴۵ ونک
					کلانتری ۱۰۲ پاسداران
	**				کلانتری ۱۲۰ سپیدخندان

کلاتری ۱۱۸ ستارخان			
کلاتری ۱۳۷ نصر			
کلاتری ۱۰۳ گاندی			
کلاتری ۱۲۴ قلهک			
کلاتری ۱۴۵ ونک			
کلاتری ۱۰۲ پاسداران			
کلاتری ۱۲۰ سیدخندان			
کلاتری ۱۹۰ مجیدیه			
کلاتری ۱۴۶ حکیمیه			
کلاتری ۱۴۴ جوادیه			
کلاتری ۱۲۶ تهرانپارس			
کلاتری ۱۳۶ فرجام			
کلاتری ۱۳۵ آزادی			
کلاتری ۱۳۳ زیباشهر			
کلاتری ۱۴۰ باغ فیض			
کلاتری ۱۳۸ جنت آباد			**
کلاتری ۱۴۲ کن			
کلاتری ۱۰۴ عباس			

- با توجه به بررسی انجام گرفته، همبستگی اجتماعی (ارتباط متقابل) میان افراد در ارتباط با کلاتری های مورد نظر در سطح مناسبی نیست که این نیز دلایل متعددی از جمله کارکرد، کاربری و ... دارد. برای برطرف کردن این کمبود باید در سطح کلان کاربری کلاتری ها بررسی کرد و راه حل یافت. نمی توان در این سطح طراحی معماری، این کمبود را به طور کامل مرتفع کرد.

-در کلاتری های بررسی شده متاسفانه به جهت عدم طراحی درست محدوده عمومی و محرمانه، مراجعین در فضای عمومی کلاتری ها آزادی انتخاب زیادی ندارند و نمی تواند فضا های مورد مراجعه شان را به راحتی دسترسی داشته باشند.

• تحلیل کلاتری ها از بعد بصری

جدول 5: تحلیل بعد بصری

خط آسمان	مصالح	کفساز ی	مبلمان	غیر قابل قبول *
				متوسط %
				قابل قبول **
			**	کلاتری ۱۰۱ تجریش
				کلاتری ۱۲۲ در بند
				کلاتری ۱۲۳ نیاوران
				کلاتری ۱۶۳ ولنجک
			**	کلاتری ۱۶۴ قائم
			**	کلاتری ۱۳۴ شهرک قدس
				کلاتری ۱۳۹ مرزداران

ارزیابی کیفی معماری کلانتری به مثابه فضای شهری عمومی - عملکردی

				۱۰۲
				پاسداران
				کلانتری
				۱۲۰
				سیدخندان
				کلانتری
				۱۹۰
				مجیدیه
				کلانتری
				۱۴۶
				حکیمیه
				کلانتری
				۱۴۴ جوادیه
				کلانتری
				۱۲۶
				تهرانپارس
				کلانتری
				۱۳۶ فرجام
				کلانتری
				۱۳۵ آزادی
				کلانتری
				۱۳۳
				زیباشهر
				کلانتری
				۱۴۰ باغ
				فیض
				کلانتری
				۱۳۸ جنت
				آباد
				کلانتری
				۱۴۲ کن
				کلانتری
				۱۰۴ عباس
				آباد
				کلانتری
				۱۰۶ نامجو
				کلانتری
				۱۲۷ نارمک
				کلانتری
				۱۴۷ گلبرگ

				آباد
				کلانتری
				۱۰۶ نامجو
				کلانتری
				۱۲۷ نارمک
				کلانتری
				۱۴۷ گلبرگ

نور پردازی	جداره ها	سردر	فرم ساختمان	غیر قابل قبول *
				متوسط †
				قابل قبول ‡
				کلانتری
				۱۰۱
				تجریش
				کلانتری
				۱۲۲ دربند
				کلانتری
				۱۲۳ نیاوران
				کلانتری
				۱۶۳
				ولنجک
				کلانتری
				۱۶۴ قائم
				کلانتری
				۱۳۴ شهرک
				قدس
				کلانتری
				۱۳۹
				مرزداران
				کلانتری
				۱۱۸
				ستارخان
				کلانتری
				۱۳۷ نصر
				کلانتری
				۱۰۳ گاندی
				کلانتری
				۱۲۴ قلهک
				کلانتری
				۱۴۵ ونک
				کلانتری

- با توجه به وضعیت رسیدگی و نگهداری کلانتری ها
مبلمان های کلانتری ها اکثرا نوسازی شده اند و در شرایط

همچنین کارکنانی که در داخل کلانتری مشغول به انجام وظیفه هستند، اثر بگذارد. طراحی این جداره از قبیل برآمدگی، فرورفتگی، شکست، یا لبه و تزیینات می تواند در بر طرف کردن این معضلات تاثیر به سزایی داشته باشد.

- نورپردازی نامناسب در کلانتری های مورد مطالعه، نوعی ترس و دلزدگی میان مراجعه کنندگان به ویژه در ساعات پایانی شب ایجاد می کند که این موضوع به طور مستقیم بر روح و روان مراجعان و نحوه ارتباط آنها با کارکنان کلانتری تأثیر می گذارد. و همچنین سبب کاهش دید پرسنل امنیتی کلانتری ها در شب ها شده است که با تغییر زاویه و منطقه تحت پوشش روشنایی تاسیسات روشنایی می توان این معضلات را بر طرف کرد.

• تحلیل کلانتری ها از بعد عملکردی

جدول 6: تحلیل بعد عملکردی

الگوی حرکتی	الگوی رفتاری	فعالیت های داخلی	آرامش محیطی	کاهش جرم و جنایت	غیر قابل قبول *
					متوسط *
					قابل قبول **
				**	کلانتری ۱۰۱ تجریش
				**	کلانتری ۱۲۲ دربند
				**	کلانتری ۱۲۳ نیاوران
				**	کلانتری ۱۶۳ ولنچک
**		**		**	کلانتری قائم ۱۶۴
				**	کلانتری ۱۳۴ شهرک قدس
					کلانتری ۱۳۹

مناسب برای امور اداری قرار دارند. البته در مصاحبات و مشاهداتی که در کلانتری ها انجام شد می توان با افزودن مبلمان مخصوص کودکان در اتاق مددکاری کودکان سبب افزایش آرامش کودکان گردید. مبلمان فضای اداری می تواند تأثیر مستقیمی بر روی وضعیت روانی افراد در هنگام ورود به کلانتری و ارتباط آنها با یکدیگر داشته باشد.

- وضعیت کفسازی کلانتری ها در سطح متوسط قرار دارند به این صورت که در کلانتری هایی که به تازگی نوسازی شده اند به جهت استفاده مصالح با کیفیت نا مرغوب دچار اندکی شکستگی و آسیب شده و در کلانتری های قدیمی هم کفسازی ها به دلیل کارکرد طولانی مدت نیاز به تعویض دارند. - در انتخاب مصالح برای کلانتری ها متاسفانه دقت کافی نشده است تا ساختمان های کلانتری های در تهران نسبت به سایر ساختمان ها وجه تمایزی داشته باشند و در کلانتری های موجود حتی در نوساز ها نیز شاهد تنوع بی جا در مصالح استفاده شده در ساختمان آنها هستیم. در شهر های توسعه یافته جهان ساختمان کاربری های مهم شهری را به گونه ای طراحی می کنند که به راحتی قابل تشخیص باشند. - خط آسمان در طراحی جدارهای شهری بسیار مهم هستند اما چون در شهر تهران به طور عام توجهی از جانب شهرداری به ایجاد خط آسمان مناسب برای معابر نشده اند می توان دلیل توجه نشدن به این موضوع در کلانتری های فعلی را نیز درک کرد.

- فرم ساختمان کلانتری های موجود اکثر به دلیل قدیمی بودن قابل توجه نیستند و در کلانتری های نوسازی شده هم که اصلا هماهنگی بین طراحی آنها دیده نمی شوند و حتی توجه به هماهنگی کاربری کلانتری و فرم ساختمان نشده است.

- در طراحی یک ساختمان با درجه اهمیت کلانتری سردر یکی از مهمترین عناصر ساختمان است. در ساختمان های موجود متاسفانه بجز دز چند کلانتری اصلا به این عنصر توجهی نشده در حالی که باید این سردر کلانتری های تهران فاکتور هایی مشخص شوند تا بتوان با طراحی مناسب سردر، ساختمان کلانتری های تهران را هویتمند نمود.

- جداره و کالبد اکثر کلانتری های مورد بررسی نیازمند رسیدگی است که این موضوع تا حد زیادی می تواند در نحوه نگرش مردمی که روزانه از مقابل کلانتری عبور می کنند و

				باغ فیض ۱۴۰
			**	کلانتری ۱۳۸ جنت آباد
				کلانتری ۱۴۲ کن
			**	کلانتری ۱۰۴ عباس آباد
			**	کلانتری ۱۰۶ نامجو
				کلانتری ۱۲۷ نارمک
				کلانتری ۱۴۷ گلبرگ

				مرزداران کلانتری ۱۱۸ ستارخان
			**	کلانتری ۱۳۷ نصر
			**	کلانتری ۱۰۳ گاندی
			**	کلانتری ۱۲۴ قلهک
			**	کلانتری ۱۴۵ ونک
				کلانتری ۱۰۲ پاسداران
			**	کلانتری ۱۲۰ سیدخندان
			**	کلانتری ۱۹۰ مجیدیه
			**	کلانتری ۱۴۶ حکیمیه
			**	کلانتری ۱۴۴ جوادیه
			**	کلانتری ۱۲۶ تهرانپارس
			**	کلانتری ۱۳۶ فرجام
				کلانتری ۱۳۵ آزادی
				کلانتری ۱۳۳ زيباشهر
				کلانتری

- باتوجه به رضایت ارباب رجوع ها و میزان کنترل منطقه استحفاظی بر اساس نظر پرسنل و متخصصین، وجود کلانتری سبب کاهش جرم و جنایت در مناطق استحفاظی کلانتری های مورد بررسی شده که این موضوع در نهایت سبب افزایش امنیت در این مناطق شده است.

- در بررسی های انجام شده توسط سازمان های جهانی سلامت به این نتیجه رسیده اند بخش مهمی از آرامش محیطی توسط طراحی مناسب هر فضا میسر خواهد شد. این آرامش را می توان با جدا کردن فعالیت های آرام و شلوغ در کلانتری ها و یا مجرمانه و اداری برای پرسنل و انواع مراجعین ایجاد کرد.

- در تمام کلانتری های مورد بررسی، ناسازگاری عملکرد های داخلی و فقدان هماهنگی همسایگی های کاربری های داخل، به نوعی باعث از بین رفتن آرامش روحی و روانی کارکنان و مراجعان شده است. یکی از دلایل اصلی اختلال در فعالیت های کلانتری ها می تواند موقعیت قرارگیری عملکرد های داخلی کلانتری باشد که وقتی روابط فضایی داخلی کلانتری مشکل داشته باشد سبب اختلال در فعالیت ها می شود. البته این را هم باید ذکر کرد که عدم اختصاص فضای مناسب به هر فعالیت هم باعث اختلال در انجام درست

			حکیمیه
			کلانتری ۱۴۴ جوادیه
			کلانتری ۱۲۶ تهرانپارس
			کلانتری ۱۳۶ فرجام
		*	کلانتری ۱۳۵ آزادی
		**	کلانتری ۱۳۳ زیباشهر
		*	کلانتری ۱۴۰ باغ فیض
			کلانتری ۱۳۸ جنت آباد
			کلانتری ۱۴۲ کن
			کلانتری ۱۰۴ عباس آباد
			کلانتری ۱۰۶ نامجو
			کلانتری ۱۲۷ نارمک
			کلانتری ۱۴۷ گلبرگ

- به غیر از چند کلانتری که دارای ساختار ساختمانی به نسبت مناسبی هستند و سلسله مراتب دسترسی در آن تا حدودی رعایت شده است، سایر کلانتری های مورد بررسی فاقد سلسله مراتب دسترسی مناسب (که یکی از عوامل رسیدن به آرامش روانی است) هستند.

- نفوذ پذیری بصری از فاکتور هایی می باشد که برای کاربری های امنیتی باید به صورت حداقلی باشد و خوشبختانه در تقریباً در اکثر کلانتری های موجود این فاکتور خوب و قابل قبول رعایت شده است. البته باید ذکر گردد این نفوذ بصری در مواردی که سبب خوانایی و نمایش هویت ساختمان به عنوان کلانتری باشد باید حداکثری باشد. طراح در طراحی باید به این تضاد توجه کافی داشته باشد تا هم خوانایی را حفظ نماید و هم امنیت کلانتری دچار معضل نگردد.

- یکی از بزرگترین معضلات کلانتری های فعلی عدم جایگیری فضا های کلانتری ها است. که سبب ایجاد اغتشاش در عملکرد درست کلانتری می شود و کیفیت کاری را پایین می آورد. همین فاکتور در آرامش مراجعین نیز به شدت تاثیر گذار است.

آن فعالیت می شود. تمامی معضلات فعالیت های کلانتری بررسی شده اند و در طراحی کلانتری های جدید مد نظر خواهند بود.

- متأسفانه در طراحی معماری کلانتری های موجود اصلاً به الگوی رفتاری مراجعین و مجرمین توجه کافی نشده است و تقریباً تمامی فضا ها با یک رویکرد مجرمانه طراحی شده است حتی به پرسنل هم توجه کافی نشده است.

- الگوی حرکتی برای فضاهای دارای عملکرد امنیتی بسیار مهم و حساس هستند. در طراحی کلانتری ها باید اول یک الگوی حرکتی مناسب طراحی شود و سپس فضا های کلانتری ها براساس این الگو چیده شوند.

• تحلیل کلانتری ها از بعد مورفولوژی

جدول 7: تحلیل بعد مورفولوژی

موقعیت قرار گیری فضا ها	عدم نفوذپذیری بصری	سلسله مراتب دسترسی	غیر قابل قبول * متوسط † قابل قبول **
			کلانتری ۱۰۱ تجریش
			کلانتری ۱۲۲ دربند
	**		کلانتری ۱۲۳ نیاوران
	**		کلانتری ۱۶۳ ولنجک
	**		کلانتری ۱۶۴ قائم
			کلانتری ۱۳۴ شهرک قدس
			کلانتری ۱۳۹ مرزداران
	**		کلانتری ۱۱۸ ستارخان
	**		کلانتری ۱۳۷ نصر
			کلانتری ۱۰۳ گاندی
			کلانتری ۱۲۴ قلهک
	**		کلانتری ۱۴۵ ونک
	**		کلانتری ۱۰۲ پاسداران
			کلانتری ۱۲۰ سیدخندان
			کلانتری ۱۹۰ مجیدیه
			کلانتری ۱۴۶

• تحلیل کلانتری ها از بعد فضایی

		کلانتری ۱۴۲ کن
		کلانتری ۱۰۴ عباس آباد
		کلانتری ۱۰۶ نامجو
		کلانتری ۱۲۷ نارمک
		کلانتری ۱۴۷ گلبرگ

- ارتباط مناسب فضا های کلانتری در سطح مختلف از امنیتی و محرمانه گرفته تا عمومی و اداری سبب می شود امنیت کلانتری بالا رود و کلانتری بتواند در برابر شرایط متفاوت به خوبی عملکرد خود را انجام دهد ولی در شرایط فعلی کلانتری ها این ارتباط فضایی دارای مشکلات متعددی می باشد که با حداقل کار ممکن از قبیل مرمت ساختمان کلانتری ها می توان آن را برطرف کرد. به طور مثال دور کردن نمازخانه (یک کاربری عمومی) از کاربری های محرمانه که در اکثر کلانتری ها یک معضل است.

-گونه شناسی فرم و فضا در ساختمان های عملکردی بسیار مهم می باشد و به این معنی است که هر فضا مطابق با کاربری اش طراحی شود تا بتواند به خوبی به کاربری اش پاسخگو باشد. فقط در بعضی از اتاق های کلانتری های بررسی شده این فاکتور رعایت شده اند و باید رعایت این فاکتور را به تمامی فضا های کلانتری گسترش داد. به طور مثال نبود انبار مکشوفه در کلانتری ها که در بعضی کلانتری ها سرویس های بهداشتی را به انبار تبدیل کرده بودند.

- با توجه به بررسی های انجام گرفته، ارتباط میان توده و فضا در کلانتری های مورد مطالعه به طور مناسبی برقرار نشده است که این موضوع به دلیل نداشتن اطلاع کافی طراحان از نیازهای این کاربری است که باعث ایجاد تبعات منفی می شود، زیرا بسیاری از مراجعان هنگام ورود به کلانتری با فضای به نسبت تنگ و باریک مواجه می شوند که این خود سبب دل زدگی و اضطراب در میان آنها می شود. همچنین ارتباط توده و فضا می تواند تأثیرات مستقیمی نیز بر روی کارکنان کلانتری ها بگذارد، به طور نمونه فقدان فضای مناسب برای اوقات فراغت از کار، موجب خستگی بیشتر کارکنان می شود که این موضوع می تواند بر روی روح و روان افراد تأثیرات زیادی بگذارد.

• تحلیل کلانتری ها از بعد ادراکی

جدول 8: تحلیل بعد فضایی

توده و فضا	گونه شناسی فرم و فضا	ارتباط فضایی	غیر قابل قبول *
			متوسط †
			قابل قبول ‡
			کلانتری ۱۰۱ تجریش
			کلانتری ۱۲۲ دربند
			کلانتری ۱۲۳ نیاوران
			کلانتری ۱۶۳ ولنچک
			کلانتری ۱۶۴ قائم
			کلانتری ۱۳۴ شهرک قدس
			کلانتری ۱۳۹ مرزداران
			کلانتری ۱۱۸ ستارخان
			کلانتری ۱۳۷ نصر
			کلانتری ۱۰۳ گاندی
			کلانتری ۱۲۴ قلهک
			کلانتری ۱۴۵ ونک
			کلانتری ۱۰۲ پاسداران
			کلانتری ۱۲۰ سیدخندان
			کلانتری ۱۹۰ مجیدیه
			کلانتری ۱۴۶ حکیمیه
			کلانتری ۱۴۴ جوادیه
			کلانتری ۱۲۶ تهرانپارس
			کلانتری ۱۲۶ فرجام
			کلانتری ۱۳۵ آزادی
			کلانتری ۱۳۳ زیباشهر
			کلانتری ۱۴۰ باغ فیض
			کلانتری ۱۳۸ جنت آباد

جدول 9: تحلیل بعد ادراکی

کلاتری ۱۹۰ مجیدیه	کلاتری ۱۴۶ حکیمیه	کلاتری ۱۴۴ جوادیه	کلاتری ۱۲۶ تهرانپارس	کلاتری ۱۳۶ فرجام	کلاتری ۱۳۵ آزادی	کلاتری ۱۳۳ زیباشهر	کلاتری ۱۴۰ باغ فیض	کلاتری ۱۲۸ جنت آباد	کلاتری ۱۴۲ کن	کلاتری ۱۰۴ عباس آباد	کلاتری ۱۰۶ نامجو	کلاتری ۱۲۷ نارمک	کلاتری ۱۴۷ گلبرگ	جدول 9: تحلیل بعد ادراکی				
														راه	لبه	نشانه	بستر کالبدی	هویت وخوانایی
															کلاتری ۱۰۱ تجریش			
															کلاتری ۱۲۲ دریند			
															کلاتری ۱۲۳ نیاوران			
					**										کلاتری ۱۶۳ ولنجک			
						**				**					کلاتری ۱۶۴ قائم			
						**									کلاتری ۱۳۴ شهرک قدس			
						**									کلاتری ۱۳۹ مرزداران			
					**										کلاتری ۱۱۸ ستارخان			
										**					کلاتری ۱۳۷ نصر			
										**					کلاتری ۱۰۳ گاندی			
															کلاتری ۱۲۴ قلهک			
															کلاتری ۱۴۵ ونک			
															کلاتری ۱۰۲ پاسداران			
															کلاتری ۱۲۰ سیدخندان			

- موقعیت قرارگیری کلاتری ها نسبت مسیر های اصلی و فاصله درب پارکینگ کلاتری با خیابان یکی از شاخصه های مهم در طراحی کلاتری می باشد که با بررسی انجام شده روی کلاتری ها مشخص شد در این موضوع امکان تغییر موقعیت کلاتری ها نیست ولی امکان جابجایی

<ul style="list-style-type: none"> • در یک راستا نبودن بنا و سردر • حداقل اشرافیت همسایگی • عدم ایجاد گوشه های دنج و بی استفاده • اشرافیت کامل بنا به تمام حیاط و ۴ جهت بنا • جهت گیری متناسب با اقلیم 	
<ul style="list-style-type: none"> • حداقل تعداد طبقات • استفاده از پیشینه معماری ایرانی در زمینه دژهای نظامی و قلعه ها • پر هیز از احجام و شکل های غیر متعارف و نماد های غیر اسلامی و غیر ایرانی • توجه به شرایط اقلیمی • متناسب بودن با بافت کالبدی منطقه شهری و هماهنگی با محیط • توجه به هویت ایرانی - اسلامی • نمایش نشان هایی خوانا از نیروی انتظامی جهت تشخیص آسان • فضای دید بانی مناسب • هماهنگی میان طراحی و هویت کلانتری ها در یک منطقه شهری • توجه به میزان آمار جرم و جنایت در طراحی • انتخاب رنگ های هویت مند • توجه به کاهش مصرف انرژی 	طراحی فرم و مصالح
<ul style="list-style-type: none"> • نور پردازی متناسب با بنای ساختمان • نورپردازی به سمت حیاط و محوطه 	نورپردازی
<ul style="list-style-type: none"> • عدم استفاده از شیشه های شکننده • انتخاب فرم و مصالح مستحکم 	پدافند غیر عامل

درب پارکینگ آنها هست ولی فقط در چند کلانتری نیاز به این اقدام هست.

- در اکثر کلانتری ها به دلیل قرار گرفتن در لبه خیابان، جریان سواره به شدت احساس می شود. و این می تواند زمینه ساز فرصت های بسیار خوبی در طراحی کلانتری ها باشد.

- با توجه به تصویر ذهنی که از ساختمان کلانتری در ذهن مراجعین و رهگذران کنار کلانتری ثبت شده و باقی می ماند می تواند به عنوان یک نشانه های شهری بروز پیدا کند. همانطور که قبلا گفته شد کاربری های ضرور شهری مانند کلانتری ها باید در شهر نشانه داشته باشند و همه شهروندان به راحتی تشخیصشان دهند.

- همانطور که قبلا ذکر کردیم امکان تغییر زمین کلانتری ها نیست ولی می توانیم با بررسی درست بستر هر کلانتری تهدید ها را تبدیل به فرصت کنیم و بسیاری از مشکلات هر کلانتری را برطرف کنیم.

- هویت و خوانایی مهمترین فاکتور طراحی می باشد که در فاکتور های مختلف از قبیل نشانه، سردر، فرم ساختمان و غیره خود را نمود می کند و باید با برنامه ریزی درست شاخصه های کلانتری های تهران اصول ان را تبیین کرد و در طراحی کلانتری ها استفاده نمود.

نتیجه گیری

یافت های بدست آمده از تحلیل های صورت پذیرفته موجب ایجاد ساختاری یکپارچه در راستای افزایش دهنده گری کارایی و بهبود نقاط ضعف کلانتری ها شده است. این ساختار یکپارچه بر اساس چهار مولفه اصلی در معماری کلانتری از جمله مکانیابی، طراحی فرم و مصالح، نورپردازی و پدافند غیر عامل طبقه بندی شده است. همچنین هر مولفه دارای توضیحاتی تکمیلی می باشد.

جدول 10: جمع بندی پیشنهاد های طراحی معماری ساختمان کلانتری

اصول و قواعد پیشنهادی ارتقاء معماری کلانتری	
مکانیابی	<ul style="list-style-type: none"> • قرار گیری بنا در شمال زمین • فاصله دار بودن ساختمان با دیوار های حیاط کلانتری

شکل، عملکرد، هویت، خوانایی و ... در آن مورد توجه قرار گرفته است.

چک لیست پیشنهادی

در نهایت از بابت تسهیل در امر تطابق پیشنهادات مذکور در جهت ارتقاء کیفیت معماری کلانتری های مورد مطالعه به تدوین چک لیستی در جهت ارزیابی طراحی کلانتری ها پرداخته شده است. با استفاده از این چک لیست ها می توان معضلات فعلی کلانتری ها را برطرف کرد و سبب افزایش اقتدار کلانتری نسبت به مجرمین و همچنین افزایش آرامش اداری برای پرسنل و ارباب رجوع شد. به سبب آنکه کلانتری ها از فضاهای شهری مهم و دارای عملکرد حیاتی در شهر ها هستند، این پیشنهادات می توانند تاثیر مهمی داشته باشند. قابل ذکر می باشد حداقل امتیاز تعیین شده برای هر بخش از چک لیست ها براساس ۸۰ درصد از کل امتیازات مثبت قابل کسب بوده است. ۸۰ درصد از کل امتیاز های مثبت، امتیازی قابل قبول برای برطرف کردن معضلات فعلی کلانتری ها و همچنین ارتقای طراحی معماری آنهاست و هر چه امتیاز بیشتری کسب کند طراحی آن به روز ، کامل و بدون معضل است.

<ul style="list-style-type: none"> • قابلیت اوار برداری سریع • توجه به مقاومت مصالح در برخورد امواج قوی • هاهنگی با محیط پیرامونی • پلان متقارن بدون فرورفتگی یا پیش آمدگی • استفاده از دیوار های حائل • فرار گیری درب وردی ساختمان در عمق • توجه به طراحی سلولی و همجواری فضاها • استفاده از سازه های سبک • طراحی اتاق امن 	
--	--

پیشنهادهای طراحی معماری تدوین شده برای طراحی کلانتری ها براساس دیدگاه های کاربران، بررسی میدانی، مصاحبه و مطالعات نظری می توان در طراحی کلانتری های آتی یا باز طراحی کلانتری های موجود راهگشا باشد. این پیشنهادات تمامی معضلات و کمبود های کلانتری های کنونی را می تواند برطرف نماید. تمامی فضاهای کلانتری از قبیل فضاهای داخلی، خارجی و وابسته را پوشش می دهد. و تمامی جوانب طراحی را از قبیل سلسله مراتب، مبلمان، فرم،

جدول ۱۱: چک لیست ارزیابی وضعیت طراحی معماری ساختمان کلانتری های تهران بزرگ

معیار ها	شاخص ها	امتیازات مربوط به هر کدام	امتیاز
مکانیابی (حداقل امتیاز ضروری ۷)	موقعیت در حیاط	قسمت شمالی (۱) - قسمت جنوبی (۱-)	
	فاصله با دیوار های محوطه	بدون فاصله (۲-) - ارتفاع یک طبقه (۱) - بیشتر از ارتفاع یک طبقه (۲)	
	جهت گیری نسبت به سردر	هم راستا (۱-) - متقاطع (۱)	
	اشرافیت همسایگی به ساختمان	مشرف (۱-) - غیر مشرف (۱)	
	گوشه های دنج یا بی استفاده	وجود (۱-) - عدم وجود (۱)	
	اشرافیت ساختمان نسبت به محوطه	مشرف (۱-) - غیر مشرف (۱)	
	توجه به اقلیم	جهت گیری و چرخش ساختمان به سمت جنوب شرقی (۱) - شرقی-غربی (۰-) - شمالی جنوبی (۱-)	
طراحی (حداقل امتیاز ضروری ۱۸)	تعداد طبقات روی زمین	حداکثر دو طبقه (۱) - سه طبقه (۰) - بیشتر از سه طبقه (۱-)	
	متاثر از معماری ایرانی	دژهای نظامی و قلعه ها (۱) - مصالح (۱) - عناصر (۱)	
	نماد و نشانه	مرتبط و متعارف (۱) - غیر مرتبط (۱-) - غیر متعارف (۱-)	

ارزیابی کیفی معماری کلانتری به مثابه فضای شهری عمومی - عملکردی

	استفاده از مصالح مناسب با اقلیم(۱) - استفاده از فرم متناسب با اقلیم(۱)	توجه به اقلیم	
	هماهنگ(۱) - نا هماهنگ(۱-)	متناسب با بافت کالبدی مجاور	
	ایرانی-اسلامی(۱)	سبک طراحی	
	تشخیص پذیر(۱) - تشخیص ناپذیر(۱-)	خوانایی	
	وجود(۱) - عدم وجود(۱-)	فضای دیده بانی و کنترل	
	هماهنگی(۱) - تقلید(۱-) - عدم هماهنگی(۱-)	توجه به کلانتری های منطقه	
	جرم و جنایت(۱) - تعداد ارباب رجوع(۱) - تعداد پرسنل(۱)	توجه به آمار	
	تفکیک بخش های امنیت(۱) - عدم تفکیک(۱-) - مجاورت بخش های عمومی(۱) - رعایت سلسله مراتب اداری(۱)	چیدمان فضاها	
	متناسب با هویت کلانتری(۱) - عدم توجه(۱-)	رنگ مصالح و تجهیزات	
	وجود(۱) - عدم وجود(۱-)	مسیر معلولین	
	استفاده از سیستم های گرمایش طبیعی(۱) - استفاده از عایق های حرارتی(۱) - استفاده از سایه بان مناسب(۱) - استفاده از پوشش گیاهی(۱)	کاهش مصرف انرژی	
	روشنایی کامل جداره ها(۱) - نور متمرکز رو علائم و نشانه ها(۱) - نور هدایت کننده به ورودی(۱)	نورپردازی نما	نورپردازی (حداقل امتیاز ضروری ۵)
	از ساختمان به سمت حیاط(۱) - پوشش تمامی محوطه(۱) - زاویه نور مناسب برای دیده بان(۱)	نورپردازی محوطه	
	ساده(۰) - چند لایه نشکن(۲) - حفاظ دار(۱) - بازتابی(۱-)	نوع پنجره	پدافند غیرعامل (حداقل امتیاز ضروری ۱۵)
	محدب(۱) - دارای برآمدگی(۱) - بدون شکستگی(۱) - مقعر(۱-) - دارای فرورفتگی(۱-)	نوع فرم	
	سبک(۱) - مقاوم در برابر امواج قدرتمند(۱) - مقاوم در برابر آتش سوزی(۱)	نوع مصالح	
	منطبق(۱) - غیر منطبق(۱-)	متناسب با محیط پیرامون	
	مقاوم در برابر امواج انفجار(۱) - مقاوم در برابر زلزله(۱) - کمترین آسیب در شرایط بحرانی(۱)	نوع پلان	
	وجود(۱) - عدم وجود(۱-)	دیوار حائل	
	مستقیم(۰) - غیر مستقیم(۱-) - دارای عقب نشستگی(۱) - دارای بیرون زدگی(۱-)	درب ورودی	
	وجود(۱) - عدم وجود(۱-)	طراحی سلولی	
	دارای قابلیت آوار برداری سریع(۱) - امکان بازگشایی سریع مسیر در شرایط بحرانی(۱)	نوع سازه	
	وجود(۱) - عدم وجود(۱-)	اتاق امن	
	وابسته(۱-) - مستقل(۱)	وابستگی انرژی	

مراجع

- [۱] اسرافیلی، امیرحسین. ۱۳۸۷. "نقش حضور گشتی های پلیس در اماکن و محله های جرمخیز در پیشگیری از جرم." مرکز تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری نیروی انتظامی ۶۳-۶۸.
- [۲] افروغ، محمد. ۱۳۷۷. طراحی فضاهای شهری. تهران: دانشگاه تهران.
- [۳] بحرینی، سید حسین. ۱۳۷۷. فرایند طراحی شهری. تهران: دانشگاه تهران.
- [۴] بدری بنام، نسیمه، و موسوی، میر سعیدی، و اکبری نامدار، شبنم، ایرانزاده، سلیمان. (۱۳۹۹). سنجش میزان رضایت مندی کاربران از کیفیت عملکردی فضای آموزشی با تأکید بر ارتقاء بهره وری مراکز آموزشی دانشگاهی، مورد مطالعاتی: دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۳(۳۲)، ۳۷-۵۱.
- [۵] بدری بنام، نسیمه، و موسوی، میر سعیدی، و اکبری نامدار، شبنم، ایرانزاده، سلیمان. (۱۳۹۸). شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر پایداری اجتماعی مکان در فضای آموزشی (نمونه موردی: دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی تبریز). شهر ایمن، ۲(۵).
- [۶] البرزی، فریبا، و پروینیان، شایسته. (۱۳۹۸). ظهور «معنا» در مکان، با تأکید بر معماری «پدیدارشناسانه»، مورد مطالعاتی: فضای شهری سبزه میدان قزوین. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۲(۲۸)، ۱-۱۹.
- [۷] بندریان، رضا. ۱۳۸۶. "عوامل کلیدی موفقیت برای سازمان پلیسی." فصلنامه دانش انتظامی ۱۰۸-۱۱۸.
- [۸] بیات، اشکان، و لیلای رسولی. ۱۳۹۲. "طراحی فضای کلانتری نمونه براساس ارزیابی تأثیر آن بر آرامش روانی مراجعان و کارکنان کلانتری." نظم و امنیت انتظامی ۶۱-۹۱.
- [۹] بیکن، ادموند. ۱۳۷۶. طراحی شهر ها. با ترجمه فرزانه طاهری. نشر شهیدی.
- [۱۰] پاکراد، جهانشاه. ۱۳۸۴. مبانی نظری و فرآیند طراحی. تهران: وزارت راه و شهرسازی.
- [۱۱] پور جعفر، محمدرضا، و فهیمه دهقانی. ۱۳۹۰. "نقش بازفرینی مناظر فرهنگی بر ارتقای کیفیت زندگی شهری (نمونه موردی: مجموعه زندیه شیراز)." نشریه علمی پژوهشی نقش جهان ۸۱-۹۴.
- [۱۲] پیرانی، محمد علی، سعید رحمانی، و مریم محمدی. ۱۳۹۲. "جستاری بر دفاع غیر عامل از منظر معماری." فصلنامه علمی دانش انتظامی ۹۹-۱۲۰.
- [۱۳] جنیدی، محمد، و میکائیلی، امید رضا، و نابغه، مهرداد، و بسطامی، مرتضی. (۱۳۹۷). بررسی تهدیدات و میزان آسیب پذیری خطوط انتقال انرژی با رویکرد پدافند غیر عامل. شهر ایمن، ۱(۴)، ۱-۱۴.
- [۱۴] حقیر، سعید، و مساله گو، مهساسادات. (۱۳۹۹). تأثیر فضای معماری مدرن در وسعت بخشیدن به دامنه ی آگاهی ناظر و ریشه یابی آن در نظریه ی تن-آگاه مرلوپوتنی. باغ نظر، ۱۷(۸۷)، ۱۹-۲۸.
- [۱۵] حیدر پور، علی. ۱۳۹۳. "طراحی و ساخت ساختمان های مدرن پلیسی با نگرش به پدافند غیرعامل." نشریه علمی مطالعات مهندسی ۸۸-۹۷.
- [۱۶] خاکسار، ندا، و صالحی نیا، مجید، و میرحسینی، سید مجتبی. (۱۳۹۹). بازشناسی عوامل سازنده سلسله مراتب نوری در فضای معماری ایرانی-اسلامی. نقش جهان، ۱۰(۴)، ۲۷۷-۲۸۶.
- [۱۷] دفتر مقررات ملی ایران. ۱۳۹۱. مقررات ملی ساختمان ایران، مبحث ۲۵، پدافند غیر عامل. نشر توسعه.
- [۱۸] رفیعی کیا، هادی. (۱۳۹۹). عارضه یابی سیستم عملکرد خدمات کلانتری و ارائه راهکارهای بهبود (مورد مطالعه: کلانتری های شهر تهران). پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۱۱(۱۳) (پیاپی ۴۹)، ۲۱-۴۶.
- [۱۹] سلیمان زاده، سجاد، و حبیب، فرح، و اعتصام، ایرج. (۱۳۹۸). مدل مفهومی ارزیابی شاخص های فضای معماری بر مبنای تطبیق دیدگاه های غربی و ایرانی-اسلامی. پژوهش های معماری اسلامی، ۷(۲) (پیاپی ۲۳)، ۱۴۳-۱۶۳.

- [۲۰] سمیعی، امیر، و خدابخشی، سحر، و فروتن، منوچهر. (۱۳۹۵). مطالعه تطبیقی بازنمایی فضای معماری سنتی در آثار نقاشی و معماری معاصر ایران، نمونه موردی: آثار نقاشی پرویز کلانتری و آثار معماری سید هادی میرمیران. معماری و شهرسازی آرمان شهر، (۱۷)، ۶۳-۷۸.
- [۲۱] شریعتی، مسعود، نوربخش، سیدمرتضی، رفتی اصل، سیدعزیز، بهرپر، سروش. ۱۳۹۰. "عوامل مؤثر بر استرس شغلی دانش آموختگان شاغل در کلانتری های تهران بزرگ." مدیریت ترافیک ۲۹-۴۴.
- [۲۲] شولتز، کریستین نوربرگ. ۱۳۸۴. پدیدارشناسی فضاها. با ترجمه سید حسین بحرینی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- [۲۳] صادقی، خدیجه، و طولایی نژاد، مهرشاد. (۱۳۹۸). تحلیل ادراک جامعه محلی از بازساخت کالبدی-فضایی اجرای طرح هادی در دهستان رشتخوار. مسکن و محیط روستا، ۳۸(۱۶۷)، ۶۷-۸۲.
- [۲۴] عبدی، توحید، و علی رضا جزینی. ۱۳۸۰. "تحلیل بر پلیس حرفه ای و مردمی (پلیس ۱۱۰)". دانش انتظامی سال سوم، شماره اول.
- [۲۵] قوچانی، محیا، و تاجی، محمد، و تیبانیان، مریم. (۱۳۹۸). اولویت بندی شاخص های طراحی فضای مابین مجتمع های مسکونی براساس اصول پدافند غیر عامل (نمونه موردی: شهرک اکباتان تهران). شهر ایمن، ۲(۶)، ۱-۲۴.
- [۲۶] قوچانی، محیا، و تاجی، محمد، و دربانیان، مجتبی. (۱۳۹۷). ارزیابی و شبیه سازی آسیب پذیری انبار های نگهداری مواد پرخطر در برابر تهدیدات با رویکرد پدافند غیر عامل. شهر ایمن، ۱(۴)، ۱-۱۶.
- [۲۷] کرمی، رقیه، محسن کلانتری، و حمیدرضا قدیمی. ۱۳۹۶. "سنجش سطح سازگاری کلانتری های شهر زنجان با عملکرد سایر کاربری های شهری با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی." فصلنامه علمی پژوهش های مدیریت انتظامی ۱۳۵-۱۵۹.
- [۲۸] کریمی، م.، و حسین پور توانی، ن.، و دلشاد سیاهکلی، م. (۱۳۹۹). مطالعه ی تطبیقی فضای بینابین در معماری ایران و جهان. معماری شناسی، ۳(۱۷).
- [۲۹] گلکار، کوروش. ۱۳۸۰. اسناد هدایت طراحی شهری. تهران: نشر سلیمی.
- [۳۰] گلکار، کوروش. ۱۳۸۶. "مفهوم کیفیت سرزندگی در طراحی شهری." مجله علمی پژوهشی صفا ۶۶-۷۵.
- [۳۱] محمدی ششکل، ف.، و سجادزاده، ح.، و فتاحی، ص. (۱۳۹۸). تحلیل مولفه های مؤثر بر ایمنی کالبدی در الگو های پدافند غیر عامل (مورد مطالعه: بافت آسیب پذیر شهر کاشان). شهر ایمن، ۲(۶)، ۱-۲۵.
- [۳۲] مختاریان پور، مجید، و دهقانی، حمید، و جعفریان، محمد مهدی. (۱۳۹۹). آسیب شناسی فعالیت های فرهنگی سازمان عقیدتی سیاسی ناجا در کلانتری ها و پاسگاه ها. بصیرت و تربیت اسلامی، ۱۷(۵۳)، ۹-۴۰.
- [۳۳] مدنی پور، علی. ۱۳۷۹. فضاهای عمومی و خصوص شهر ها. تهران: سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران.
- [۳۴] مردمی، کریم، و مهسا دلشاد. ۱۳۸۹. "محیط یادگیری انعطاف پذیر." نشریه علمی پژوهشی انجمن معماری و شهرسازی ایران ۱۰۹-۱۱۸.
- [۳۵] مهدوی نژاد، محمد جواد. ۱۳۹۳. "چالش فناوری و شکوفایی در معماری معاصر کشور های در حال توسعه." نشریه علمی پژوهشی نقش جهان ۴۳-۵۲.
- [۳۶] میرمیران، سید هادی. ۱۳۷۷. "سیری از ماده به روح." فصلنامه معماری و شهرسازی ۴۲-۴۳، ۹۴-۱۰۰.
- [۳۷] هدمن، ریچارد. ۱۳۸۱. مبانی طراحی شهری. با ترجمه مصطفی عباس زادگان و راضیه رضازاده. تهران: دانشگاه علم و صنعت.
- [38] Carmona, M. 2000. *Quality by design*. London: Cambridge University Press.
- [39] Cowan, R. 2005. *Public space- private space*. new york: MIT University Press.
- [40] Gupta, B., Rustagi, P., Sinha, P., & Sroa, R. (2022). Virtual Police Station System with Chat Bot Using FSM. In *Intelligent Sustainable Systems* (pp. 229-236). Springer, Singapore.
- [41] Ghouchani, M., Taji, M., & Darbaniyan, M. (2019). Evaluation of Architectural Design Indicators of Mosques as Multipurpose bases with Passive Defense Approach. *Disaster Prevention and Management Knowledge (quarterly)*, 9(1), 48-60.
- [42] Gulersoy, N, E Ozosy, A Tezer, A Genliyigiter, and R Gunay. 2009. "Strategic quality planning in urban environment." *Journal of Istanbul Technical University Faculty of Architecture* 109-125.
- [43] Headley, A. M., Blount-Hill, K. L., & John, V. J. S. (2021). The psychology of justice buildings: A survey experiment on police architecture, public sentiment, and race. *Journal of Criminal Justice*, 73, 101747.
- [44] Huang, T. T. T. (2018). English Language Needs in Listening and Speaking Skill of Police Officers in Vietnam: Basis for ESP Syllabus Design. *The Asian ESP Journal*, 14(7.2), 251-279.
- [45] Hajimoradi, G., Rajabpoor, A., Sahami, H., & Ranjbar, F. (2021). Design and location of multi-purpose forest parks with passive defense requirements (Case study of Tehran Region 4). *Passive Defense Quarterly*.

انجمن علمی پژوهش‌های شهر ایران

- [46] Munyeka, W., & Setati, S. T. (2022). Organisational politics on job satisfaction: An empirical study of police officials in a selected police service station. *Africa's Public Service Delivery & Performance Review*, 10(1), 12.
- [47] Mahdinia, S. A., Ahmadi, M. J., & Naghipour, A. (2020). The Role of School Architectural Geometry With Approach Passive Defense.
- [48] McAuley, J. (2019). Groundwater-architecture: improving the social value of groundwater (Doctoral dissertation, Unitec New Zealand).
- [49] Maguire, P. F., & Costa, D. N. B. (2018). 'Scientific torture'? Scientism and the marks of torture inside a police station in Belo Horizonte, Brazil. *Vibrant: Virtual Brazilian Anthropology*, 15.
- [50] Osta Ali, Q. (2018). 3D Analysis and Design Maythoon Police Station.
- [51] Sartipi, Z., Mahdi, M., & Pishgahifard, Z. (2022). Identify key drivers for achieving regional sustainable security based on passive defense criteria (Case study: Lavasanat District). *Journal of Geography and Environmental Studies*, 11(41), 39-54.
- [52] Santiago Bazan, C., & Espinoza Ventura, A. (2021). Low back pain related to anxiety and depression in police officers at a police station in Lima. *Revista de la Facultad de Medicina Humana*, 21(1), 9.
- [53] Totto, V., Maru, J., Reganit, J. C., Del Castillo Jr, C., Decritales, R., & Bangalisan, R. (2020). Renovation of Police Station in Sitio Barugo, Camarin, Caloocan City. *Ascendens Asia Singapore-Bestlink College of the Philippines Journal of Multidisciplinary Research*, 2(1).
- [54] Trancik, r. 2005. *Urban Regeneration*. London: Combridge University Press.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

انجمن علمی پدافند غیر عامل ایران

Qualitative evaluation of police station architecture as a public urban space - functional based on user preferences method, case study of 28 police station of Greater Tehran

Keyvan Kiani¹; Ali Sharqi^{2*}; Kamyab Kiani³

- 1 -Master of Landscape Architecture and Doctoral Researcher of Architecture, Faculty of Art and Architecture, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran
- 2 -Corresponding author, Associate Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Shahid Rajaee Tarbiat University, Tehran, Iran
- 3- PhD Researcher in Architecture, Faculty of Architecture and Urban Planning, Imam Khomeini International University (IKIU), Qazvin, Iran

Abstract

In today's cities, there are various urban spaces with a wide range of functions from entertainment to security. Police stations are also one of these urban spaces whose most important task is to maintain security and social order in the city. The research method of this research has been carried out in two theoretical and practical parts, in the theoretical part using the descriptive-analytical method of the main dimensions needed to evaluate the quality of police station architecture, as an urban space, by the theory of qualitative dimensions of space (Professor Cremona) It was explained and also by using library resources such as articles and books, the characteristics of each of these dimensions have been explained according to the architecture of the police station. Finally, six factors (social, visual, perceptual, spatial, morphological and functional) were selected to introduce an urban space based on the theory of Professor Matthew Carmona. Then, the following indicators of each of the factors have been explained. In order to identify the factors affecting the quality of police station architecture and their effect, 28 cases of police stations located in districts 7, 5, 4, 3, 2, 1 and 8 of Tehran have been investigated. The statistical population in this research consists of clients and personnel present in police stations, engineers of Naja Research Institute and specialists in architecture and urban design. In order to solve the problem of not having specialized knowledge of architecture, the statistical community and to create a common language between the researcher and the respondents, the method of evaluating the preferences of users has been used in this survey. The obtained results indicate the achievement of identity elements that can be used to improve the architecture of the police station, which is a public-functional urban structure, and increase the quality of its architecture. At the end, architectural design suggestions for police stations have been presented in accordance with the research done.

*Corresponding author: Ali Sharqi, Shahid Rajaee Tarbiat University Tehran, Iran, sharghi@sru.ac.ir